

Titel: Memo onderzoek Gronings Perspectief
Van: BZK/NCG
Aan: DUO
Datum: 11.01.2021

In het afgelopen DUO is afgesproken dat NCG en BZK een nadere analyse doen van het onderzoek "professionals over de versterkingsoperatie". Met deze memo wordt u geïnformeerd over deze analyse en wordt geadviseerd over het vervolg:

Analyse:

In onderstaand memo zal per hoofdstuk aangeven worden wat de belangrijkste aandachtspunten zijn en zullen indien relevant voorzien worden van een nadere duiding en waar mogelijk zal een eventueel vervolg worden beschreven.

Advies DUO:

Het voorliggende onderzoek is onderdeel van een tweeluik. Op 18 januari zal het tweede gedeelte worden gepubliceerd. In dit rapport zijn professionals gevraagd naar hun ideeën en bevindingen over "het systeem".

Het DUO wordt geadviseerd om de onderzoekers van het Gronings perspectief na de publicatie van het onderzoek op 18 januari uit te nodigen voor een toelichting op dit tweeluik.

Aantekeningen Gronings Perspectief rapport: Professionals over de versterkingsoperatie

Gronings Perspectief onderzoekt sinds 2016 de gezondheid, veiligheidsbeleving en het toekomstperspectief van Groningers. Het onderzoek wordt uitgevoerd door de Rijksuniversiteit Groningen, in samenwerking met het Sociaal Planbureau Groningen en de GGD Groningen. De Nationaal Coördinator Groningen (NCG) was tot 1 januari 2021 opdrachtgever. BZK zal de rol van opdrachtgever nemen vanaf die datum. Het voorliggende memo is gezamenlijk door NCG en BZK opgesteld.

Hoofdstuk 1 is een feitelijke omschrijving van de versterkingsoperatie, waarin zaken zoals batches, taken en verantwoordelijkheden van de verschillende partijen worden beschreven. Er is daarom ervoor gekozen dit hoofdstuk niet in dit memo te behandelen.

Belangrijkste aandachtspunten van hoofdstuk 2: Verloop van de versterkingsoperatie

Complexiteit

- De omvang en verscheidenheid aan projecten binnen de versterkingsoperatie is groot. Vaak wordt de versterking bovendien gecombineerd met plannen voor verduurzaming en wijk- of dorpsvernieuwing. Dit vormt een zeer complexe opgave.
- De toch al complexe versterkingsoperatie wordt gecompliceerd door de vele veranderingen die hebben plaatsgevonden in de inrichting van het versterkingsproces

Veranderingen

- *Een van de grootste gevolgen* van dit beleid, schetsen professionals, is de toename aan onrecht en, soms, ongelijkheid: door de verschillen in werkwijze en tijdspad tussen de batches ontstaan er grote verschillen tussen de bewoners van één dorp of buurt.
- De veranderende rol van NCG heeft op verschillende manieren impact heeft op de samenwerking met deze organisatie.

Afstemming en regie

- Het ontbreekt aan overzicht over of afstemming in het totale proces van de versterking
- Men constateert een verscheidenheid aan problemen. Vraagt dit om regie? Om meer afstemming? Iemand die coördineert of aanstuurt? Eén respondent benoemt dat er een coördinerende partij met mandaat zou moeten zijn
- De gemeenten hebben in het geheel een grotere leidende rol gekregen. Het is de vraag of dit de oplossing zou zijn voor de variëteit aan problemen die genoemd worden. (voldoende toegerust zijn of de juiste positie hebben).

Communicatie

- De versnipperde informatievoorziening is lastig voor bewoners.
- Het is van belang om eerlijke en duidelijke te communiceren over wat er wel en niet mogelijk is over het verloop en tijdspad van het traject.

- Een centraal aanspreekpunt en korte lijntjes met betrokken partijen kan een bewoner zeer goed helpen in het versterkingsproces.

Vertragende factoren

- De uitvoering van de versterking verloopt traag. Dit komt mede door de inherente omvang en complexiteit van de opgave.
- De bureaucratie op meerdere niveaus kan de voortgang vertragen.
- De bureaucratie is toegenomen nu de versterking publiekelijk uitgevoerd wordt door de NCG (b.v. de Europese aanbestedingsprocedures).
- Andere factoren zijn financiële garanties/budgetten, capaciteit NCG, aanbod wisselwoningen.

Duiding en vervolg

- De versterking is opgebouwd uit verschillende onderdelen, waarbij meerdere partijen verantwoordelijk zijn voor de verschillende zaken. Hierdoor is er soms sprake van onduidelijkheid.
- De onduidelijkheid zal worden verminderd door de bestuurlijke afspraken die zijn gemaakt.
- Rijk, regio en NCG werken samen om te zorgen voor een organisatie van de versterking waarbij planmatig en voorspelbaar gewerkt wordt. De decentralisatie en gezamenlijke invulling hiervan door NCG en gemeenten die voort zullen komen uit de bestuurlijke afspraken zorgen voor meer duidelijkheid over de verschillende taken en verantwoordelijkheden en zo zal ophoud worden verminderd.
- Mocht het in sommige gevallen toch niet lukken om via de reguliere weg naar tevredenheid een oplossing te vinden dan kan er teruggevallen worden op bijvoorbeeld de het knelpuntenbudget voor de NCG.

Belangrijkste aandachtspunten van hoofdstuk 3: Impact op bewoners en gemeenschappen

- De versterkingsoperatie versterkt een van nature stressvolle verandering omdat bewoners er niet voor hebben gekozen.
- De aanhoudende onzekerheid voor bewoners wordt vergroot door de telkens veranderende kaders en door het trage verloop van de uitvoering
- Bewoners hebben gevoelens van onmacht en verlies van controle, zijn murw en moe geworden. Ook is hun vertrouwen in instanties wankel of kwijt.
- De impact van de versterkingprocedure is volgens professionals niet voor iedereen gelijk. (Lopende problemen, levensfase en verschil tussen koop en huur zijn van belang)
- Start van de uitvoeringsfase helpt bewoners om weer vooruit kunnen kijken en perspectief hebben.
- Verschillende professionals benadrukken dat de versterking ook een flinke impact kan hebben op mensen die niet versterkt worden.
- De versterkingsoperatie heeft, door grootschalige nieuwbouw, zowel een positief als negatief ervaren impact op dorps- of buurtgemeenschappen.
- De versterking zet de onderlinge relaties in dorpen en buurten onder druk zet. Er ontstaan conflicten, die gevoed worden door de diversiteit aan regelingen en vergoedingen.
- Bewoners in versterkingsoperatie hebben minder tijd, energie en aandacht hebben voor de ontwikkelingen in het dorp of in hun wijk.

Duiding en vervolg:

- Het is belangrijk om bewoners te steun te geven die ze nodig hebben en aansluit bij hun behoefte. Dit vraagt om heldere afspraken tussen de verschillende partijen en specifieke vormen van ondersteuning.
- Zaak om mensen snel duidelijkheid te geven. In de BA is afgesproken bewoners dit jaar duidelijkheid krijgen. Daarnaast krijgen aan aantal de bewoners de mogelijkheid om een herbeoordeling o.b.v. nieuwste inzichten te krijgen.
- Van belang om de sociale cohesie in buurten te monitoren (GP fase 3) en waar mogelijk te stimuleren b.v. door het programma bewonersinitiatieven van NPG.

Belangrijkste aandachtspunten van hoofdstuk 4: begeleiden van bewoners en gemeenschappen:

- Groeiende aandacht vanuit consulenten/bewonersbegeleiders (vaak van NCG, woningbouwcorporaties of bouwbedrijven) voor sociaal-emotionele ondersteuning, al weet nog niet iedereen hoe daar mee om te gaan.
- Gemeenten spelen daarin een belangrijke rol en voelen de verantwoordelijkheid voor het sociale welzijn van hun bewoners en de sociale aspecten van de versterkingsopgave.

- Aardbevingscoaches spelen daarbij een grote rol. Anders dan de bewonersbegeleiders van de NCG, corporaties of bouwbedrijven hebben zij niet als doel de bewoners te begeleiden in het proces, maar het welzijn van de bewoners te waarborgen.
- Ondanks het grote aantal actoren wat betrokken is bij bewonersbegeleiding zijn er korte lijntjes maar laat samenwerking en rolafbakening nog te wensen over.
- De rol van de welzijnswerkers is daarbij relevant. Waar zij eerst nauwelijks betrokken werden hebben ze hun rol inmiddels redelijk gevonden en worden zij beter en eerder in het proces betrokken.
- De bewoners ontzorgen kan ook leiden tot een bewoner afhankelijk van de organisaties. Onder de professionals is daarom discussie hoe zinvol het is om proactief op bewoners af te stappen. Mogelijk wordt de situatie daarmee geïmpactueerd.

Duiding en vervolg:

- Goed te zien dat de extra aandacht die er vanuit Rijk en regio is voor sociaal-emotionele ondersteuning ook zijn weerklank vindt in de praktijk (b.v. aardbevingscoaches).
- Het is een uitdaging de welzijnswerkers in positie te brengen en uiteindelijk de juiste expertise/begeleiding bij de bewoner te krijgen.
- Het is goed bewonersbegeleiders van de NCG het IMG uit te nodigen bij de tafel sociaal en gezond om te kijken hoe dit verder opgepakt kan worden. Misschien ook goed hier de onderzoekers bij uit te nodigen.

Hoofdstuk 5:

- Onderzoekers maken zich zorgen over de onvermijdelijkheid van conflicten. Stress wordt veroorzaakt door de ingrijpendheid van de situatie en de continu veranderende panelen.
- Transparantie en aandacht, begeleiding en goede informatie voor en van de bewoner kunnen dit zoveel mogelijk voorkomen, maar uitsluiten lukt zeker niet.
- Men is nog zoekende hoe hier mee om te gaan.
- Heldere informatie is lastig door elkaar tegensprekende organen of door veranderend beleid.
- Communicatie is een groot leerpunt. Allereerst de communicatie *tussen* organisaties. Maar ook van organisaties naar bewoners: zorg bijvoorbeeld voor een inloopavond waar alle partijen aanwezig zijn en laat je zelf zien, wees aanspreekbaar.
- Professionals zouden daarnaast mee moeten praten over de aanpak van de versterking of de communicatie van de bewoners zodat hun expertise meer op waarde kan worden geschat.
- Goed dat professionals bevlogen zijn en veel aandacht hebben voor bewoners.

Duiding en vervolg:

- Het is al langer bekend dat de aardbevingsproblematiek grote invloed heeft op het leven bewoners en de leefbaarheid in wijken en buurten.
- De communicatie richting bewoners kan en moet daarbij beter, met name waar het gaat om professionals 'op de werkvloer'.
- Het DUO wordt geadviseerd om in overleg te gaan en/of te (laten) onderzoeken hoe communicatie verbeterd kan worden en of, zoals voorgesteld, het mogelijk is om bewonersavonden te organiseren waar alle betrokken organisaties bij aanwezig zijn.
- De communicatie onderling komt ook terug in de interviews die zijn gehouden onder ambtenaren op sleutelposities. Geadviseerd wordt om dit punt dan ook op te volgen als het daar wordt besproken.